

10 skridt til bedre støttende indsatser for børn og unge i udsatte positioner

Metoderapport

Undersøgelse i regi af Videnscenter om børneinddragelse og udsatte børns liv

Martin Williams Strandby, Mia Rump Kragsskov og Hanne Søndergård Pedersen

VIvE

*10 skridt til bedre støttende indsatser for børn og unge i udsatte positioner
– Metoderapport*

© VIVE og forfatterne, 2025

e-ISBN: 978-87-7582-453-3

Projekt: 303029

VIVE

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11

1052 København K

www.vive.dk

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

VIVE støtter FN's verdensmål og angiver her, hvilket eller hvilke verdensmål der knytter sig til publikationen.

Forord

Hvilke spørgsmål synes børn og unge, forældre og fagprofessionelle, at vi mangler svar på, for at støttende indsatser kan fungere så godt som muligt for børn og unge med en sag i kommunen?

Det sætter VIVE og Videnscenter om børneinddragelse og udsatte børns liv fokus på i denne rapport om *10 skridt til bedre støttende indsatser for børn og unge i udsatte positioner*.

Denne rapport indeholder en detaljeret beskrivelse af projektets metode.

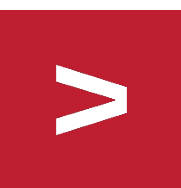
Vi vil gerne takke projektets følgegruppe for gode og konstruktive input, de mange respondenter, der har svaret på spørgeskemaet, og det barn og dennes forælder, der har stillet op til interview. Ligeledes vil vi gerne takke de organisationer, der har bidraget med at distribuere vores spørgeskema til de relevante målgrupper.

Sidst, men ikke mindst, vil vi gerne sende en stor tak til alle repræsentanter for unge, forældre og fagprofessionelle, der deltog på projektets workshop den 6. marts 2025 og bidrog engageret til den endelige prioritering af de 10 vigtigste spørgsmål.

Projektet er gennemført som del af Videnscenter om børneinddragelse og udsatte børns liv.

Carsten Strømbæk Pedersen

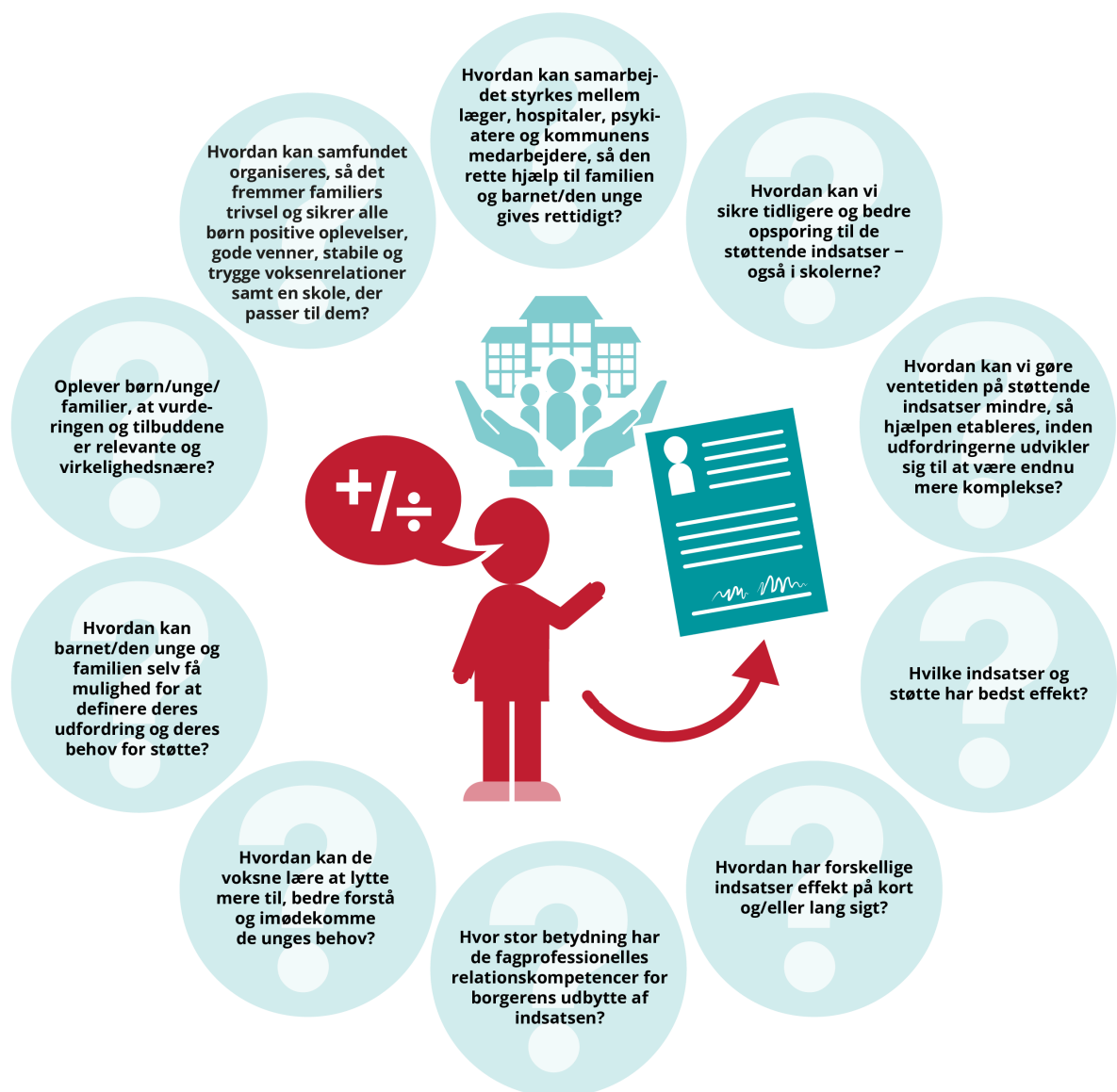
Forsknings- og analysechef for VIVE Børn og Uddannelse

Indholdsfortegnelse

De 10 vigtigste forskningsspørgsmål	5
1 Hvorfor praksisudpegning af forskningsspørgsmål?	6
2 Sådan er de 10 spørgsmål blevet til	9
2.1 Opstart af 10 skridt	9
2.2 10 skridt-metoden	10
Litteratur	17

De 10 vigtigste forskningsspørgsmål

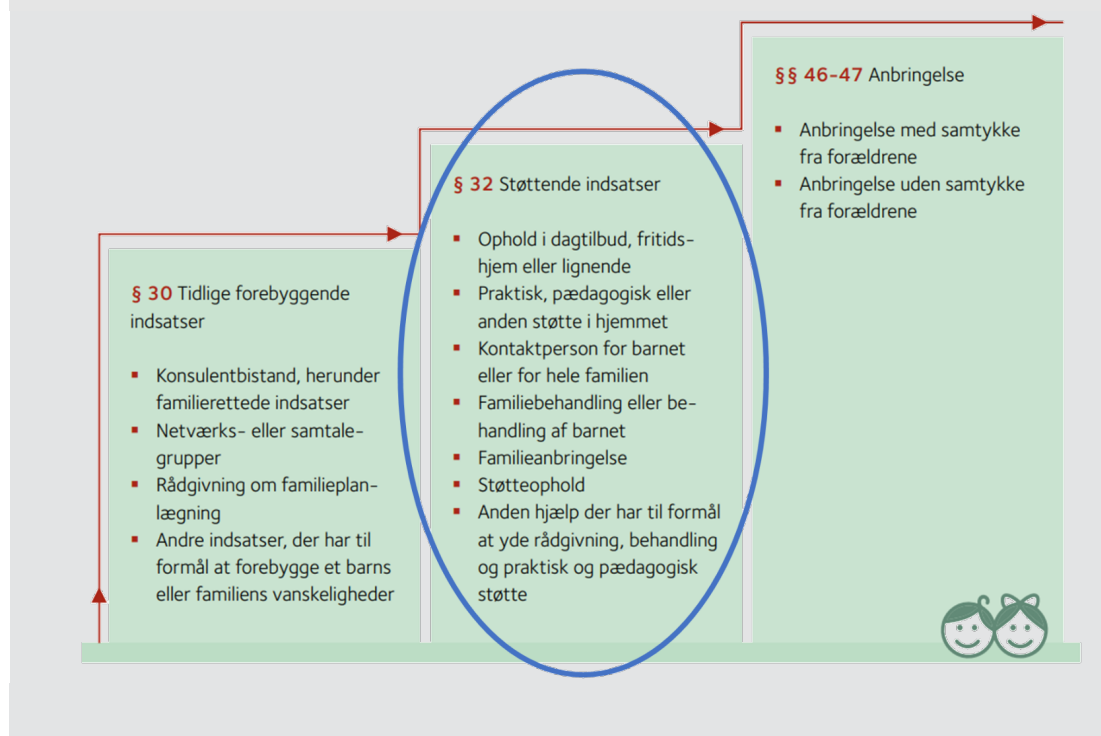
1 Hvorfor praksisudpegning af forskningsspørgsmål?

En støttende indsats efter § 32 i Barnets Lov (tidligere kaldet 'foranstaltninger') gives for at kunne imødekomme et barns særlige behov for støtte. Formålet med indsatsen er individuelt i henhold til de problematikker, det enkelte barn og/eller familie har, og det er kommunens rådgivere, der træffer afgørelsen om, hvilken indsats barnet og/eller familien skal have (Social- og Boligstyrelsen, 2024).

Barnets lov definerer de indsatser, som kommunen kan tilbyde, hvis et barn har behov for særlig støtte. Det er rådgiverens arbejde at vurdere, hvor omfattende en hjælp og støtte det enkelte barn har behov for. Der kan i den sammenhæng indsættes forskellige typer af indsatser: 'tidlige forebyggende indsatser', 'støttende indsatser' eller 'anbringelse' (Social- og Boligstyrelsen, 2024). Registerdata fra 2022 viser, at omkring 6 % af børn og unge i alderen 0-17 år modtog en social indsats. Heraf modtog 1,7 % en tidligt forebyggende indsats (§ 28 og § 30 i barnets lov), 3,2 % modtog en støttende indsats (§ 32), og 1,1 % var anbragt uden for hjemmet (§ 46 og § 47) (Lausten, Iversen & Andreasen, 2023).

Figur 1.1 viser med den sorte cirkel de støttende indsatser, som lidt over 3 % af alle børn og unge modtager, der er i fokus for afdækningen.

Figur 1.1 Indsatstrappen og "Støttende indsatser"

Kilde: Figuren er tilpasset på baggrund af en figur i Social- og Boligstyrelsen (2024, s. 19).

Støttende indsatser er dermed mere omfattende end de tidlige forebyggende indsatser, men mindre indgribende end anbringelser. De kræver endvidere en vurdering af en børne- og ungerådgiver i myndighedsafdelingen på baggrund af enten en afdækning eller en børnefaglig undersøgelse.

Alle børn og unge har ret til hjælp og støtte

Med tiltrædelsen af reformen, 'Børnene Først', pr. 1. januar 2024 kom der et skærpet fokus på børns rettigheder i Danmark. I aftaleteksten for 'Børnene Først' blev det beskrevet, hvordan alle børn har ret til en god start i livet, og at sårbare og udsatte børn og familier skal hjælpes bedre. Aftalen har til formål at sørge for, at alle børn får en tryk start på livet og en kærlig opvækst, samt at alle børn, unge og familier får den hjælp, de har brug for (Social- og Boligministeriet, 2021).

Ved vi nok til at gøre en forskel i praksis?

Vi ved meget om de udfordringer, som børn og unge, der modtager støttende indsatser, lever med. Vi ved ligeledes meget om de konsekvenser, det kan have for dem og for samfundet. Men vi ved ikke nok om de støttende indsatser eller om, hvad målgrupperne selv efterspørger af løsninger.

Denne mangel på løsninger kan skyldes områdets kompleksitet, men muligvis også, at den forskningsbaserede viden, der produceres, ikke er tilstrækkeligt tæt på den praksis, som fagprofessionelle, forældre samt børn og unge oplever til dagligt. Spørgsmålet er også, om den eksisterende viden om støttende indsatser når ud til de relevante parter – børnene og de unge selv, deres forældre og de fagprofessionelle – og om den er anvendelig nok til at gøre en reel forskel?

10 skridt til bedre støttende indsatser

Projektet *10 skridt til bedre støttende indsatser for børn og unge i udsatte positioner* vender mikrofonen mod dem, det hele handler om, ved at facilitere, at børn og unge, forældre og fagprofessionelle sammen prioriterer, hvilke forskningsspørgsmål de mangler svar på, hvis der skal sikres bedre støttende indsatser til børn og unge i udsatte positioner med en sag i kommunen. Sammen formulerer og udvælger målgrupperne, hvilke spørgsmål der fremadrettet bør adresseres i forskningen. Gennem

en systematisk afdækning af, hvad der er de vigtigste forskningsspørgsmål i relation til det hverdagsliv, som børn og unge, forældre og fagprofessionelle deler, er ønsket at styrke både kvaliteten og anvendeligheden af viden om støttende indsatser.

Denne rapport indeholder en detaljeret beskrivelse af projektets metode. En samlet oversigt over de indkomne data er ligeledes udgivet i en tilhørende bilagsdel. Formålet er at dokumentere vejen fra respondenternes kvalitative kommentarer til de endelige 10 spørgsmål.

Fakta om 10 skridt

I *10 skridt til bedre støttende indsatser for børn og unge i udsatte positioner* har vi spurgt børn og unge med en børnesag, som modtager eller tidligere har modtaget støttende indsatser (§ 32 i Barnets Lov), forældre til disse samt fagprofessionelle, der arbejder med målgruppen af børn og unge, som modtager støttende indsatser, hvilke spørgsmål de mangler svar på, så de støttende indsatser kan blive så gode som mulige.

Afdækningen har resulteret i 10 sideordnede spørgsmål, som praksis ønsker svar på.

2 Sådan er de 10 spørgsmål blevet til

10 skridt-projektets metode er inspireret af James Lind Alliance-metoden (Cowan & Oliver, 2021). James Lind Alliance-metoden er designet til at formulere og skabe opmærksomhed omkring forskningsspørgsmål, som har direkte relevans for den målgruppe, forskningsspørgsmålene omhandler. Metoden er anvendt på mere end 70 forskellige temaer på sundhedsområdet og i stigende grad på socialområdet. 10 skridt-metoden er tilpasset fra James Lind Alliance-metoden, således at der er et bredt fokus på, hvad børn og unge, forældre og fagprofessionelle efterspørger viden om, og ikke kun på, hvad forskere mener, der mangler forskningsviden om.¹

Metoden er oversat til dansk og videreudviklet af VIVE i det tidligere projekt *10 skridt til børns og unges uddannelse*, som er initieret og finansieret af TrygFonden. Projektet består af i alt fire forskellige afdækninger om hhv. børn og unge, der er anbragt og deres skolegang, børn med særlige støttebehov i almenskolen, børn med behov for lidt ekstra hjælp i dagtilbud og børnehaveklasse samt elever med særlige støttebehov på EUD. Der kan læses mere om projektet på VIVEs hjemmeside (VIVE, 2022).

2.1 Opstart af 10 skridt

10 skridt-projektet har været tilknyttet en **referencegruppe** bestående af eksperter fra forskningsmiljøer på børne- og ungeområdet, som går på tværs af de fire tidligere afdækninger. Referencegruppen har bidraget til at udvikle og kvalificere 10 skridt-metoden i opstarten af projektet. Endvidere har hver enkelt afdækning været tilknyttet en **følgegruppe**, som består af interessenter på det pågældende område.

I dette projekt har der kun været tilknyttet én følgegruppe, eftersom metoden allerede er blevet kvalificeret af en referencegruppe. Projektets følgegruppe har kunnet bidrage med viden om – og adgang til – børn og unge med en sag i kommunen,

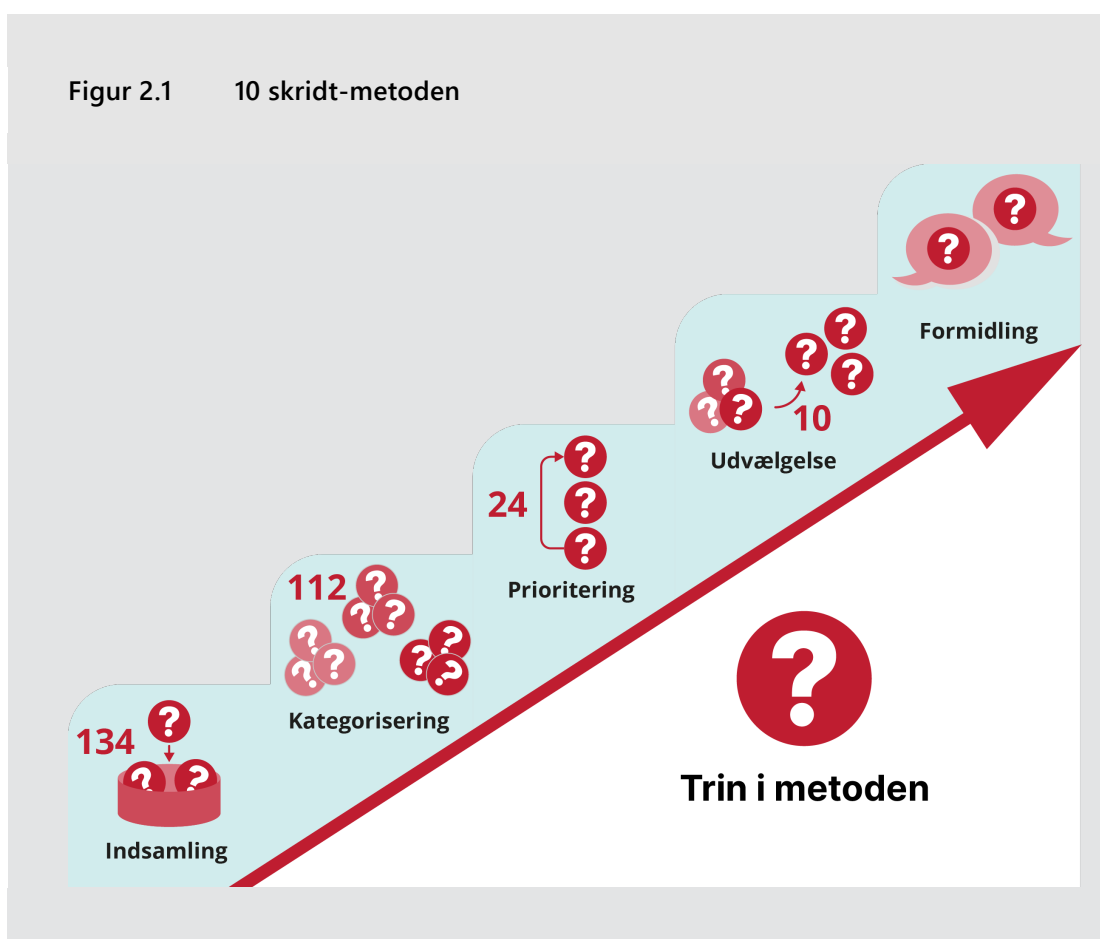
¹ JLA-metoden stammer fra sundhedsvæsenet, hvor der er mulighed og tradition for at gennemføre RCT-studier, og hvor denne type viden typisk bliver betegnet som "evidens". I JLA-metoden screener man derfor forskningsspørgsmålene for at finde dem, hvor der ikke findes "evidens", og det er dem, man fokuserer på. På socialområdet er mulighederne anderledes, og det vil ikke være muligt på samme vis at afdække, om den viden, der evt. findes, er "god nok", og der derfor ikke er behov for yderligere forskning. Vi fokuserer derfor på at afdække efterspørgslen og lader det være op til den videre forskning på feltet at bygge videre på og supplere den viden, der eventuelt måtte findes på området.

som modtager støttende indsatser, forældre til disse børn og unge samt fagprofessionelle, der arbejder med børn og unge, som modtager støttende indsatser.

Indledningsvis udarbejdede VIVE i samarbejde med følgegruppen en protokol, der præsenterede projektets ramme med formålet at sikre systematik og gennemsigtighed mellem de involverede aktører undervejs i projektperioden. Protokollen udgjorde projektets processuelle, metodiske og analytiske drejebog.

2.2 10 skridt-metoden

10 skridt-metoden udgøres af en række trin illustreret i Figur 2.1. I de følgende afsnit i dette kapitel udfolder vi processen og metoden for hvert trin.

Kilde: VIVE.

Metodens trin, som er indsamling, kategorisering, prioritering, udvælgelse og formidling, beskrives i teksten.

2.2.1 Indsamling af spørgsmål fra praksis

Første trin bestod i at gennemføre en bred indsamling af spørgsmål om støttende indsatser, som praksis gerne vil have forskere til at finde svar på. Spørgsmålene blev primært indsamlet gennem en spørgeskemaundersøgelse blandt følgende tre målgrupper:

- Børn/unge mellem 10 og 23 år, som har eller har haft en sag i kommunen og modtaget støttende indsatser
- Forældre til et barn eller en ung, der har eller har haft en sag i kommunen og modtaget støttende indsatser
- Fagprofessionelle, som arbejder med børn eller unge, der har eller har haft en myndighedssag og modtaget støttende indsatser.

Spørgeskema til indsamling af spørgsmål fra praksis

I spørgeskemaet blev målgrupperne adspurgt, hvilke tre spørgsmål eller områder de gerne vil have forskere til at finde svar på. Spørgsmålet var efterfulgt af tre tomme tekstfelter, hvor respondenterne i fritext har skrevet de (op til) tre spørgsmål, de mener, der mangler svar på. Spørgsmålsformuleringen varierede på tværs af målgrupperne, så den var målrettet hver målgruppe (se eksempel på spørgsmålet til børn og unge i boksen til højre). Spørgeskemaet var designet til at være så åbent som muligt over for alle forskellige forslag til spørgsmål om inddragelse af børn og unge i egen sag i kommunen. Følgegruppen har bidraget til at sikre spørgeskemaets kvalitet.

Spørgeskemainsamlingen løb fra den 2. oktober 2024 til den 16. januar 2025. Til distributionen af spørgeskemaet udgav

“Hvad synes DU, at kommunen og de voksne omkring dig skal vide mere om for, at hjælpen og støtten fra kommunen bliver bedre?

I vores undersøgelse har vi brug for at høre fra dig, som har en sag i kommunen og som får hjælp og støtte – det kan fx være gennem en kontaktperson eller familiebehandling.

Du kan hjælpe ved at fortælle os, hvad du synes, vi skal vide mere om for, at børn og unge som dig kan få den bedst mulige hverdag. Det kan fx være, hvordan du tænker, at støtten kunne blive bedre, eller andre udfordringer, som du har oplevet i forbindelse med at modtage støtte.

Du kan skrive op til 3 spørgsmål eller emner, som du synes er relevante, at forskere skal undersøge i fremtiden, for at hjælpen fra kommunen bliver bedre. Det kan du gøre i boksene nedenunder.

Hvis du hellere vil tale med os om dine oplevelser, må du gerne skrive dit telefonnummer ned, og så vil vi ringe og snakke med dig i stedet for.”

VIVE en video, der præsenterede formålet med spørgeskemaet og 10 skridt-projektet. Spørgeskemaet og præsentationsvideoen blev distribueret på sociale medier af VIVE, følgegruppen og forbindelser hertil. Endvidere har medlemsorganisationerne i følgegruppen distribueret spørgeskemaet til deres medlemmer via deres maillister og nyhedsbreve. Sidst har vi kontaktet andre relevante organisationer med henblik på at distribuere spørgeskemaet direkte til målgruppen af børn og unge.

Interviews til indsamling af spørgsmål fra praksis

Det er selve kernen i 10 skridt-afdækningerne og James Lind Alliance-metoden at give stemme til de mennesker, som forskningen drejer sig om. Med en målgruppe blandt børn på ned til 10 år var det vores klare forventning, at svarfordelingen på alder ville blive skæv, og at målgruppen bestående af børn og unge generelt ville være svær at nå gennem et spørgeskema: dels pga. selve spørgeskemaformatet, og dels i forhold til spørgsmålsformuleringernes abstraktionsniveau samt de åbne svar-kategorier. Vi vurderede, at det ikke var muligt (eller realistisk) i dette projekt at opfinde og udvikle spørgeskemametoder til at indsamle børnenes perspektiver. Vi har derfor valgt at supplere med interviews med både børn og unge.

Rekrutteringen skete gennem relevante Facebook-grupper, VIVEs egne sociale medier og følgegruppens netværk, hvori de delte vores forespørgsel om interviews. Derudover kontaktede vi som nævnt en række relevante organisationer, der både hjalp med at distribuere spørgeskemaet til de børn og unge, de var i kontakt med, men ligeledes delte vores interviewforespørgsel. Det resulterede dog kun i ét enkelt interview med ét barn og dennes forælder. Interviewet blev gennemført i januar 2025. Barnet og forælderen har hver stillet op til tre spørgsmål eller emner, som indgår på lige vilkår med spørgsmålene eller emnerne, der er fremført i spørgeskemaundersøgelsen. Interviewspørgsmålene lignede spørgeskemaets, men var tilpasset barnets alder, så barnet fx kunne tegne eller skrive svar i stedet.

På baggrund af spørgeskema- og interviewundersøgelsen var der i alt 134 indkomne spørgsmål, som praksis gerne ville have svar på. Blandt disse var 8 spørgsmål stillet af børn og unge, 60 spørgsmål af fagprofessionelle og 66 spørgsmål af forældre.

2.2.2 Kategorisering fra bruttoliste til long list

De 134 spørgsmål på *bruttolisten* blev efterfølgende analyseret og kategoriseret til det, vi – i overensstemmelse med terminologien fra James Lind Alliance – kalder projektets *long list*. Long listen består af 112 forskningsspørgsmål (se long listen i data bruttolisten).

Mens nogle respondenter havde formuleret forskningsspørgsmål i spørgeskemaets åbne tekstfelt, havde andre formuleret kommentarer eller beskrivelser af områder, der mangler viden om. VIVE har analyseret indholdet i alle 134 spørgeskema- og interviewbesvarelser og kategoriseret og sammenlagt disse til i alt 112 forskningsspørgsmål. Spørgsmål, som ikke handlede om støttende indsatser, eller som ikke meningsfuldt kunne fortolkes, er frasortet. Spørgsmål eller kommentarer, som er stillet flere gange af forskellige personer med lidt forskellige formuleringer, er grupperede og formuleret til ét samlet spørgsmål på long listen. Det er angivet på long listen, hvor mange respondenter fra hver målgruppe der har stillet hvert spørgsmål. Alle kategoriseringer fra bruttolisten til long listen fremgår af data bruttolisten.

2.2.3 Prioritering fra long list til short list

Fordi de 112 spørgsmål på long listen ville være for mange spørgsmål at håndtere på målgruppe-workshopen, er long listen efterfølgende kortet ned ud fra en prioritering. Denne prioritering imellem spørgsmålene er foretaget på baggrund af spørgeskema- og interviewundersøgelsen og på baggrund af følgegruppens prioriteringer. Prioriteringen tager hensyn til, at de forskellige målgrupper skal have lige meget vægt – også selvom de deltager i forskelligt antal i spørgeskemaundersøgelsen. Derfor har vi både analyseret, hvilke spørgsmål som der generelt set var flest, der mente var de vigtigste, og vi har analyseret, hvad hver af de tre målgrupper – børn og unge, forældre og fagprofessionelle – har udpeget som det vigtigste.

Longlisten på de 112 spørgsmål blev først kortet ned til 36 spørgsmål ved at frasortere alle de spørgsmål, som kun var stillet af én person.

De 36 spørgsmål blev sendt til følgegruppen, som blev bedt om at prioritere deres top-10 og den enkelte vigtigste blandt disse 10.

De 36 spørgsmål er herefter kogt ned til short listen på de 24 spørgsmål i følgende trin:

1. Mindst tre spørgsmål fra hver af forældrenes og de fagprofessionelles topscorerliste er inkluderet – heraf er hver af gruppernes topscorer 1 inkluderet (dvs. det ene spørgsmål, som flest fra målgruppen har peget på)
2. Mindst fem spørgsmål fra de unges topscorerliste er inkluderet i shortlisten – heraf er gruppens topscorer 1 inkluderet (dvs. det ene spørgsmål, som flest fra målgruppen har peget på)
3. Spørgsmål, der er prioriteret som det vigtigste spørgsmål af mindst én organisation i følgegruppen, er inkluderet
4. Spørgsmål, der er prioriteret i top-10 af mindst tre organisationer i følgegruppen, er inkluderet.

2.2.4 Workshop med målgrupperne

Den endelige topliste med de 10 vigtigste spørgsmål til forskningen blev besluttet på en workshop med deltagelse af unge, forældre og fagprofessionelle.

Invitationer til workshoppen blev sendt til de respondenter fra spørgeskemaundersøgelsen, som havde tilkendegivet, at VIVE måtte kontakte dem igen, ligesom vi også delte en invitation til deltagelse i workshoppen gennem VIVEs sociale medier.

Workshoppen blev afholdt den 6. marts 2025 i København med i alt 15 deltagere bestående af fire unge, fire forældre og syv fagprofessionelle. De unge var alle over 18 år og havde tidligere erfaring med støttende indsatser, før de fyldte 18.

Workshoppens metodiske fremgangsmåde

Prioriteringsworkshoppen er en metode til at samle de forskellige målgrupper om at udtrykke deres egne perspektiver, høre de andres perspektiver og at træffe beslutninger på baggrund af et bredt fælles blik på bedre støttende indsatser. Den indledende indsamling af spørgsmål har involveret flere personer og således flere forskellige perspektiver, men de indledende trin er også baseret på individuelle erfaringer, hvor respondenterne fremfører, hvad de allerede ved. At samle de forskellige målgrupper i en workshop gør dem i stand til at udveksle viden og information og nå frem til beslutninger baseret på et bredere, fælles grundlag af erfaringer.

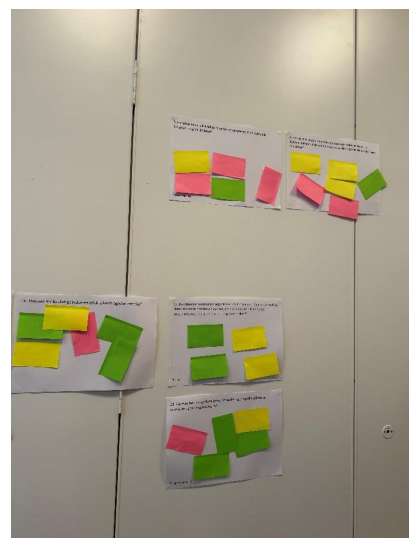
For at sikre, at alle perspektiver kom frem, havde vi forud for workshoppen sendt short listen af de 24 spørgsmål til alle deltagerne og bedt dem om at lave en lille øvelse hjemmefra for at forberede deltagerne på at drøfte spørgsmålene med de andre deltagere (se Boks 2.1).

Boks 2.1 Deltagerøvelse før workshoppen

- Læs de 24 spørgsmål.
- Overvej, hvilke spørgsmål på listen, som du mener, det er vigtigst, at forskere finder svar på for at sørge for, at støttende indsatser er så gode som mulige for børn/unge/familier. Sæt et kryds ved **de 10 vigtigste spørgsmål**, og marker derefter **de 3 allervigtigste spørgsmål**. Du skal ikke vide noget om forskning for at lave øvelsen – vi er interesserede i, hvad DU mener.
- Overvej, **hvorfor** du synes, netop disse spørgsmål er vigtigst. Dine overvejelser kan du bruge, når du skal tale med andre om spørgsmålene på workshoppen.

Workshoppen var inddelt i tre sessioner, hvoraf de første to var gruppesessioner, og den tredje foregik i plenum. I den første gruppesession var deltagerne inddelt i tre mindre grupper sammensat på tværs af unge, forældre og fagprofessionelle for at sikre, at alle kom til orde og fik deres perspektiv sat i spil. I den anden gruppesession dannedes tre nye grupper – også sammensat på tværs af unge, forældre og fagprofessionelle. Formålet med gruppesessionerne var, at deltagerne hver især skulle præsentere og lytte til, hvilke spørgsmål de selv og andre mente var de vigtigste, så de kunne tage hinandens perspektiver med i egne overvejelser. Gruppesessionerne foregik ved, at alle 24 spørgsmål var opsat på en væg, og hver deltager fik tre post-its, som de satte på deres top-3 og begrundede. Herefter fulgte en fælles gruppedrøftelse af spørgsmålene.

Efter drøftelserne i grupper fulgte tredje og sidste session i plenum. Formålet med plenumsessionen var at udvælge de 10 vigtigste spørgsmål. Til udvælgelsen brugte vi en metode, hvor alle deltagere fik et antal stemmesedler/post-its svarende til omkring en tredjedel af de tilbageværende antal spørgsmål. Deltagerne satte deres Post-its på de spørgsmål, som de mente var de vigtigste. Det var et kriterie for den endelige liste, at mindst én topscorer fra dataindsamlingen blandt hhv. børnene og de unge, forældrene og de fagprofessionelle skulle med på listen.

Gennem flere afstemningsrunder blev de spørgsmål, som fik færrest stemmer, fjernet fra væggen. For hver afstemningsrunde fik deltagerne færre stemmer, så antallet af "stemmesedler" fortsat svarede til omkring en tredjedel af antallet af tilbageværende spørgsmål på væggen. Efter flere runder var der 10 spørgsmål tilbage, som der blandt deltagerne var opbakning til betydningen af.

2.2.5 Formidling af toplistene til forskere og bevillingsgivere

Det er centralt, at fonde, styrelser og forskningsmiljøer griber de identificerede spørgsmål til gavn for at styrke inddragelsen af børn og unge i deres egen sag i kommunen. Videnscenter om børneinddragelse og udsatte børns liv kan muligvis bidrage til at adressere nogle af disse spørgsmål, men i forbindelse med rapportens offentliggørelse vil vi også aktivt skabe ekstern opmærksomhed om dem.

Litteratur

Barnets Lov (2024). *LBK nr 830 af 19/06/2024. Bekendtgørelse af barnets lov.*
<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2024/890>

Cowan, K. & Oliver, S. (2021). *The James Lind Alliance Guidebook. Version 10.* Southampton: The James Lind Alliance, National Institute for Health Research.

Lausten, M., Iversen, K. & Andreasen, A.G. (2023). *Trivsel blandt børn og unge i udsatte positioner 2023.* København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Social- og Boligministeriet (2021). *Aftaletekst Børnene Først.* København: Social- og Boligministeriet.

Social- og Boligstyrelsen (2024). *Forstå barnets lov: En guide til personalet i dagtilbud og grundskolen.* Odense: Social- og Boligstyrelsen.

VIVE (2022). *Undersøgelse i gang: 10 skridt til børn og unges uddannelse.*
<https://www.vive.dk/da/undersogelser-i-gang/10-skridt-til-boern-og-unges-uddannelse-5ljqqmd3/>

